

Umění a kultura

Charakteristika vzdělávací oblasti

Estetická výchova odráží nezastupitelnou součást lidské existence – umění a kulturu. Pomáhá chápat umělecké proměny v historických zkušenostech. Seznamuje s oblastí umění a užitého umění, které je neoddělitelnou součástí každodenního života. Vzdělávání estetické výchovy přináší umělecké osvojování světa s estetickým účinkem prostřednictvím specifického citění, tvořivosti a kulturního přístupu. V tvořivých činnostech jsou rozvíjeny schopnosti nonverbálního vyjadřování.

Oblast zahrnuje vyučovací předměty:

- Hudební výchova
- Výtvarná výchova

Zařazená průřezová témata Hv

1. Osobnostní a sociální výchova

a. Osobnostní rozvoj

- rozvoj schopnosti poznávání za podpory smyslového poznání s využitím poslechu
- psychohygienu v zastoupení dovedností pro pozitivní naladění mysli nejen zpěvem, ale i poslechem, rytmickými cvičeními
- kreativita žáků při tvorbě programu pro koncert nejmladších (třídy I, II), využití tanečních zkušeností pro předtančení školního plesu (studenti 2. ročníku a sexty)

Zařazení

Rozvoj schopnosti poznávání/HV/Poslechové činnosti/I.-IV./INT

Psychohygienu/HV/Pozitivní naladění mysli při zpěvu/I.-IV./INT

Kreativita /HV/Koncert nejmladších/I.,II./PRO

b. Sociální rozvoj

- tvarovat mezilidské vztahy v rámci skupinového a sborového zpěvu, mít zájem na kolektivním tvoření a utužení kolektivu
- kooperace a kompetice v oblasti skupinového a sborového zpěvu, mít pozitivní pocit ze skupinové pěvecké práce

Zařazení

Mezilidské vztahy/HV/Pěvec k činnosti/I.-IV./ INT

Kooperace a kompetice/HV/Pěvecké činnosti/I.-IV./ INT

2. Výchova demokratického občana

- v duchu témat učebnic hudební výchovy je hudba součástí společnosti, je třeba vidět pospolitost hudby se společností
- formy participace občanů v politickém životě jen okrajově v oblasti folkové hudby –texty písní

Zařazení

Občanská společnost a škola/HV/Hudba a společnost/I.-IV./INT

Občan, občanská společnost a stát/HV/Trampeká píseň, folk/IV./INT

Formy participace občanů v politickém životě/HV/Populární hudba/II, IV./INT

3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- v rámci folklóru jednotlivých zemí utužovat zájem o lidové písně jejich zpěvem, zajímat se o kapitoly národopisu, rozšiřovat znalosti a informace této oblasti

Zařazení

Evropa a svět nás zajímá/HV/Národopis, Lidová píseň/I.-IV./INT

4. Multikulturní výchova

- kulturní difference aplikovat v textech o populární hudbě, v jejích žánrech upevnění lidských vztahů ve skupinovém zpěvu

Zařazení

Kulturní difference/HV/Populární hudba a její žánry/III,IV/INT

Lidské vztahy/HV/Zpěv ve skupinách/I.-IV./INT

5. Environmentální výchova

- vztah člověka k prostředí hledat v teoretických kapitolách o prostředí a zdraví v hudbě

Zařazení

Vztah člověka k prostředí/HV/Hudba kam se podíváš, O tvorbě/I.-IV/INT

6. Mediální výchova

- pomocí filmových a poslechových ukázek dle učiva ukazovat kulturní svět, pozitivní vnímání prostřednictvím kulturního zážitku
- ve volných diskusích o hudbě včlenit fungování a vliv médií ve společnosti, jejich vztah k posluchači a zpětně jeho reakce

Zařazení

Fungování a vliv médií ve společnosti/HV/Volné diskuse/I-IV/INT

Zařazená průřezová témata Vv

1. Osobnostní a sociální výchova

-rozvoj schopnosti poznávání za podpory smyslového poznání s využitím zraku, hmatu

-psychohygiena v zastoupení dovedností pro pozitivní naladění mysli

-kreativita žáků při vlastní tvorbě

Nedílná součást náplně Vv ve všech ročnících.

2. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

2.1. Evropa a svět nás zajímá

I.- Tradice a identita. Kulturní krajina.

III.- Tradice a identita. Kulturní krajina.

2.2. Objevujeme Evropu a svět

- II.- Tradice a identita. Kulturní krajina.
- IV. - Tradice a identita. Kulturní krajina.

3. Multikulturní výchova

3.1. Kulturní difference

- I.- Tradice a identita. Kulturní krajina.
- II.- Tradice a identita. Kulturní krajina.

3.2. Multikulturalita

- III. - Tradice a identita. Kulturní krajina.
- IV.- Tradice a identita. Kulturní krajina.

4. Environmentální výchova

4.1. Vztah člověka k prostředí

- I.- Podněty výtvarného umění/ Procesy, techniky a témata. Podněty architektury. Podněty designu. Tradice a identita. Kulturní krajina.
- II.- Podněty výtvarného umění/ Procesy, techniky a témata. Podněty architektury. Podněty designu. Tradice a identita. Kulturní krajina.
- III.- Možnosti zobrazování viděného světa. Podněty architektury. Podněty designu. Tradice a identita. Kulturní krajina.
- IV.- Podněty výtvarného umění/ Procesy, techniky a témata. Podněty architektury. Podněty designu. Tradice a identita. Kulturní krajina.

5. Mediální výchova

- I.- Podněty fotografií. Podněty filmu a videa. Podněty designu.
- II.- Podněty fotografií. Podněty filmu a videa. Podněty designu.
- III.- Podněty fotografií. Podněty filmu a videa.
- IV.- Podněty výtvarného umění/ Procesy, techniky a témata. Podněty fotografií. Podněty filmu a videa. Podněty designu. Podněty elektronickými médii.

Hudební výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Hudební výchova vede žáky k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu, a to prostřednictvím vokálních, instrumentálních, poslechových a hudebně pohybových činností. Veškeré činnosti tohoto oboru vedou k rozvíjení celkové hudebnosti žáka. Jeho schopnosti, přístup a nadání se obohacuje v hudebních dovednostech – pěveckých, sluchových, rytmických, instrumentálních, pohybových i intonačních. Individuální rozvoj hlasového potenciálu umožňuje skupinový, individuální i sborový zpěv. Otevírá možnost vyjádřit pomocí interpretace citový prožitek a hudební postoj.

Dotace hodin HV - 1 hod / týdně : pro všechny ročníky

Klíčové kompetence

1) Kompetence k učení

- učit žáky plánovat a organizovat si svou činnost, posléze i vyhodnocovat
- klást důraz na porozumění textu, zápisu
- vést žáky k samostatným výstupům – referáty, a k vyjádření názoru k dané problematice
- uplatnit individuální přístup
- podporovat vyhledávání informací z různě dostupných zdrojů
- motivovat žáky k celoživotnímu učení, pedagog by měl být příkladem
- zadávat žákům domácí úkoly s různými cíli
- připravovat žáky k různým soutěžím

2) Kompetence k řešení problému

- vést žáky k hledání různých řešení problému, umět obhájit svůj názor
- v různých oblastech používat netradiční úlohy, testy Kalibro, Scio atd.
- v rámci svých předmětů ukazovat možnosti jak problémům předcházet
- při výuce motivovat žáky problémovými úlohami z praktického života
- žáky vést k samostatnému zpracovávání informací z různých zdrojů
- žáky vést úměrně jejich věku k používání internetu
- žáky zapojovat do soutěží
- vytvářet podmínky pro týmovou spolupráci

3) Kompetence komunikativní

- vést žáky ke vhodné komunikaci s okolím ve škole i mimo ni
- vést žáky k obhajobě vlastního názoru vhodnou formou, k argumentaci a poslouchání názoru jiných
- vést žáky k vzájemnému respektu a porozumění
- podporovat přátelské vztahy ve třídách, ve škole
- podporovat spolupráci s mateřskou školou, dětmi předškolního věku
- podporovat komunikaci s jinými školami
- spolupracovat s rodiči . třídní schůzky, dny otevřených dveří, koncerty nejmladších
- realizovat vystoupení žáků I, II, vánoční koncert
- realizovat projekty komunikace s cizími lidmi, na ulici

4) Kompetence sociální a personální

- využívat skupinové práce žáků, podporovat jejich vzájemnou pomoc při učení

- vést žáky k respektování společně dohodnutých pravidel chování, jednání
- vést žáky k přijímání různých rolí v týmové práci
- vést žáky k otevřené diskusi

5) Kompetence občanské

- vést žáky k dodržování pravidel chování v třídním kolektivu i mimo něj dle školního řádu
- stimulovat žáky k samostatnému rozhodování a dodržování psychohygieny
- vést žáky k úctě k národním tradicím, historickým památkám
- vést žáky ke kulturní reprezentaci školy

6) Kompetence pracovní

- určovat pravidla pracovních postupů, adaptovat žáky na různé pracovní podmínky
- vést žáky k ochraně zdraví
- stimulovat žáky k činorodé tvořivosti

Ročník: prima

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY ŽÁK:	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY	FORMY A METODY VÝUKY	EVALUAČNÍ NÁSTROJ
<p>Zpívá dle svých možností a dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně</p> <p>Zpívá v jednohlase a vícehlase</p> <p>Orientuje se v jednoduchém notovém zápisu Zvládá reprodukovat dle svých hudebních možností lidovou i umělou píseň Vypořádá se s pocitem trémy, zvládá veřejné vystoupení ve sborovém uskupení</p>	<p>Vokální činnosti :</p> <p>Zpíváme v lidovém dvojhlasu Hrajeme a zpíváme ve dvou, ve třech, čtyřech... Zpěvácká intermezza</p> <p>Píseň a její hudební forma Písně dle učebnice Zpěv lidových písní, práce s notovým zápisem, rytmus písně</p> <p>Koncertní vystoupení</p>	<p>OSV</p> <p>VDO</p> <p>VMEGS</p> <p>MKV Český jazyk a literatura</p>	<p>Intonační cvičení, rozšiřování hlasového rozsahu, lidový dvojhlas, píseň, písňová forma, proměny písně ve staletích, zpěv sólo a ve skupině</p> <p>Nácvik koncertního repertoáru</p>	<p>SV</p> <p>Individuální zpěv za doprovodu hudebního nástroje a bez doprovodu Znalost textu</p> <p>Interpretační zkoušení Zkoušky sborového seskupení Recitace a mluvené slovo doprovázené hrou na hudební nástroje</p>
<p>Vytváří jednoduché doprovody</p> <p>Využívá své individuální schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách Zapíše noty do notové osnovy</p> <p>Rozpozná dur a moll a některé základní intervaly</p>	<p>Instrumentální činnosti :</p> <p>Jednoduchý doprovod lidových a umělých písní s využitím Orffova instrumentáře Rytmická hra na tělo Noty, pomlky, intervaly Posuvky Stupnice Hudební nástroje Partitura, dirigent Tonina dur, moll, akord</p>	<p>VDO</p>	<p>Jednoduchý doprovod lidových písní</p> <p>Lidové kapely</p> <p>Zápisy do notové osnovy</p>	<p>SV</p> <p>Zkoušení Zápisy do notové osnovy</p> <p>Poslech dur a moll</p>
<p>Taktuje jednoduché takty Seznamuje se s jednoduchými tanečními kroky a zvládá je</p>	<p>Hudebně pohybové činnosti :</p> <p>Hudba a tanec</p>		<p>Základní taneční kroky na dvě a tři doby</p>	<p>SV</p> <p>Tanec ve skupině se základním krokem</p>
<p>Rozlišuje sluchem hudební nástroje a nástrojové skupiny</p> <p>Rozpozná vybrané hudební formy</p> <p>Rozpozná výrazové prostředky hudby</p>	<p>Poslechové činnosti :</p> <p>Jak funguje hudba Hudební nástroje poslechem Variace Hudba na jevišti Hudba a slovo</p>	<p>OSV MV</p> <p>Český jazyk a literatura</p>	<p>Poslech a seznámení s kapitolami o hudebních formách a skladbách</p>	<p>SV</p> <p>Poslech a receptivní vnímání</p> <p>Určování charakteru poslouchané hudby</p>

Ročník: sekunda

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY ŽÁK:	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY	FORMY A METODY VÝUKY	EVALUAČNÍ NÁSTROJ
<p>Zpívá dle svých možností, využívá svých hlasových dispozic</p> <p>Pracuje na rozšiřování hlasového rozsahu, zvládá hlasový rozsah</p> <p>Uplatňuje správné pěvecké návyky a dovednosti dle pokynů, zvládá intonační vazby Ovládá své pěvecké možnosti při veřejném vystoupení</p>	<p>vokální činnosti : Hlasová hygiena, mutace O lidském hlase Vokální projev v lidových a umělých písních Výběr písní z různých období etnografie Putování za lidovou písní Zpěvácká intermezza Interpret a jeho místo v hudebním umění</p> <p>Koncert primy a sekundy</p>	<p>OSV</p> <p>VDO</p> <p>VMEGS</p> <p>Český jazyk a literatura</p>	<p>Zpěv solo a ve skupině</p> <p>Čtení notového záznamu z učebnice Ze zpěvníku</p> <p>Nácvik koncertního vystoupení, Zvládnutí mluveného i pěveckého projevu</p>	<p>Zkoušení zpěvu Znalost textu</p> <p>Čtení notového záznamu</p> <p>Názory a postřehy žáků</p> <p>Sezpívání a pocit pro společnou práci</p>
<p>Při hudebních aktivitách využívá svých dosavadních znalostí, dovedností, nejen z hudební nauky Rozliší stupnici dur a moll</p>	<p>Instrumentální činnosti : Prolínají se do ostatních činností během roku Tvorba jednoduchých instrumentálních doprovodů Spolupráce s vokálními činnostmi</p>	<p>VDO</p>	<p>Doprovod dle vhodnosti k vokálnímu projevu Rytmická přesnost Tempové přizpůsobení</p>	<p>Rytmické doprovody</p>
<p>Rozpozná druhy lidových tanců Zvolí správné, rytmicky vhodné pohybové prvky Předvede na základě svých možností jednoduchou pohybovou kreaci</p>	<p>Hudebně pohybové činnosti : Lidové tance v základních tanečních krocích ...aneb o tanci Taktování a hra na dirigenta, orchestr</p>	<p>VMEGS</p>	<p>Taneční kroky ve skupině Za doprovodu vlastního zpěvu Za doprovodu reprodukováné hudby Taktování dle schématu</p>	<p>Tanec a jeho vliv na rytmické cítění</p> <p>Schopnost taktovat při vokálních činnostech</p>
<p>Využívá svých dosavadních poslechových zkušeností Vnímá výrazové prostředky Zařadí skladbu do určitého období Pojmenuje hudební formy</p>	<p>Poslechové činnosti : Výběr poslechových skladeb z různých období Skladba vokální a instrumentální Hudba duchovní a světská Polyfonie To je koncert Hudební přehrávače a nosiče Nešvary v hudbě, hudební formy – sonáta, symfonie, symfonická báseň, kantáta, oratorium, kánon, fuga Muzikál</p>	<p>MV</p>	<p>Poslech skladeb podle období a forem Poslech polyfonního a monotónního díla Koncertní vystoupení Beseda o koncertu Seznamování s konkrétními informacemi</p>	<p>Receptivní vnímání znějící hudby Soustředěnost při poslechu Citové prožitky</p> <p>Společná účast na koncertním vystoupení Skupinová sounáležitost</p>

Ročník: tercie

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY ŽÁK:	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY	FORMY A METODY VÝUKY	EVALUAČNÍ NÁSTROJ
Zpívá na základě svých možností a dosavadních zkušeností, rytmicky a textově správně Dovede ocenit kvalitní pěvecký projev druhého	Vokální činnosti : Hlasová a rytmická cvičení Rozšiřování hlasového rozsahu Vícehlas dle možností ve skupině Orientace v notovém záznamu Zpěv lidových a umělých písní odpovídající slohovým obdobím	OSV, VDO, VMEGS, MKV, ENV	Zpěv individuální a skupinový Zpěv sborový Zpěv podle notového záznamu bez předchozí transpozice Čtení notového záznamu a orientace v něm	Zpěv za doprovodu i bez něj – zkoušení Textová znalost SV
Dle svých individuálních schopností tvoří jednoduché instrumentální doprovody pomocí hudebních nástrojů Uvede příklady jednoduchých akordických značek Čte akordické značky	Instrumentální činnosti : Tvorba jednoduchých rytmických doprovodů, jednoduchá improvizace Akord Akordické značky Noty, intervaly, stupnice – prohlubování znalostí	VDO	Rytmické doprovody k vokálnímu projevu Čtení a chápání akordických značek Zápis not, intervalů, stupnice Zápis do notové osnovy Čtení ze zapsaných záznamů	Zápisy do notové osnovy, individuálně, i pod vedením dle diktování
Předvede jednoduchou pohybovou kreaci Rozpozná některé taneční formy	Hudebně-pohybové činnosti : Prolínají do ostatních hudebních činností během roku Taktování Taneční kroky dle možností skupiny Vlastní ztvárnění znějící moderní hudby		Taneční projevy Taktování Rytmické dovednosti	
Sluchem rozpozná vzestupnou a sestupnou melodii Pojmenuje hudební formy Všímá si dynamiky, agogiky Vyhledává souvislosti mezi jednotlivými druhy umění Orientuje se v hudebních slozích Uvádí významné představitele Dle svých znalostí a dovedností zařadí poslechovou skladbu do určitého hudebního období Rozlišuje hudbu artifiiciální a nonartifiiciální	Poslechové činnosti : Přehled hudebních slohů artifiiciální hudby Hudba artifiiciální a nonartifiiciální Původ hudby Jazz, , rock, country Anglie a pop, 60. léta 70. a 80. léta v pop hudbě Vývojové etapy: gotika, renesance, baroko klasicismus, romantismus 20. století Poslech – charakteristický zvuk v jednotlivých uměleckých etapách Moderní hudební nástroje	VDO MKV MV	Poslech z různých uměleckých období Poslech jednotlivých žánrů hudebního světa Vyjádření vlastního názoru na konkrétní skladbu Vyjádření pocitů a nálady při poslouchané skladbě Poznávání hudebních nástrojů Obrazem i filmem poslechem	Rozlišení hudebních nástrojů, stylů

Ročník: kvarta

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY ŽÁK:	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY	FORMY A METODY VÝUKY	EVALUAČNÍ NÁSTROJ
Při zpěvu dodržuje správné pěvecké návyky, hlasovou hygienu Uplatňuje je i při běžném mluveném projevu Zpívá kultivovaně, rytmicky přesně a intonačně dle svých možností Rozpozná hudební památky Zařadí je do historických souvislostí	Vokální činnosti : Podpora vokálního projevu Výběr písní odpovídající probíraným tématům Zpěv jednohlasu a vícehlasu, dle možností Sluchová analýza	OSV VDO VMEGS	Zpěv za doprovodu a bez něj Výběr písní dle učebnice a daného tématu právě probíraného Možnosti vícehlasu dle dané skupiny Sluchové analýzy	Zkoušení zpěvu, textová znalost
Doprovází hudební projev Tvoří melodram Tvoří hudební doprovody	Instrumentální činnosti: Prolínají do ostatních činností během roku dle učiva Noty Akordy Rytmus Metrum, tempo Pokus o tvorbu melodramu	VDO MV	Zápis do notové osnovy Dodržování tempa Hodnocení vlastních instrumentálních činností a vlastních skladatelských pokusů	Zápis do notové osnovy Výběr textu a hudebního doprovodu
Spojuje poslech s instrumentálními a pohybovými činnostmi Taktuje Zvládá jednoduché taneční kroky	Hudebně- pohybové činnosti : Prolínají do ostatních hudebních činností během roku Taktování Dobové tance, taneční kroky Vlastní ztvárnění znějící moderní hudby		Pohybové vyjádření pomocí hudby Taktovací schémata Taneční kroky ve skupinovém tanci	Taktování Rytmus v tanci
Orientuje se ve slohových obdobích Orientuje se ve formách a žánrech Zařadí slyšenou hudbu do žánru, stylu a období dle charakteristických znaků Orientuje se ve skladbách a písních Zvládá chápání jednotlivých pojmů	Poslechové činnosti: Počátky hudebních dějin Renesance v Čechách České hudební baroko Český hudební klasicismus Český hudební romantismus Česká moderní populární hudba v jednotlivých obdobích Harmonie Hudební žánry populární hudby	MV Internet	Poslech jednotlivých hudebních období Poslech hudebních žánrů Poslech konkrétních děl konkrétních skladatelů a hudebních tvůrců Poslech harmonie a disharmonie v hudebních obdobích, ve 20. století	

Výtvarná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Co dětem může výtvarná výchova v procesu vzdělávání dát?

Výtvarná výchova je předmět, který vychází z bezprostřední reflexe vizuální skutečnosti. To, co děti vidí, mohou smyslově prožít (čichem, hmatem, sluchem, citem – krása, ošklivost, jemnost, radost a bolest), mohou empiricky vypořádat vztahy se synestetickým prožitkem. Děti mohou integrovat poznání v oblasti věd přírodovědných a humanitních. Je to rozumová reflexe světa, která ve výtvarné výchově zabezpečuje mezipředmětové vztahy. Výtvarná výchova je aktivní vztah k těmto popsaným tématům a vychovává děti komplexně, citlivě a zapojuje všechny složky osobnosti.

Poznání postupuje od smyslového prožitku k emocionální a rozumové složce vzdělávání.

V předmětu se podporuje na základě těchto poznatků dětská spontánnost výtvarného projevu a tato spontánnost se postupně transformuje na projev autentický. V programu výtvarné výchovy se očekává osobní zpracování látky žákem, tím se podporuje TVOŘIVOST a iniciativní řešení.

Výtvarná výchova poskytuje velký prostor pro experiment v souladu se současným výtvarným uměním. Plánování cílů, dovedností, postojů, zájmů a hodnot, které si mají žáci osvojit, probíhá v logické návaznosti celoročního projektu.

Cíl předmětu

Smyslem předmětu výtvarné výchovy je prohlubování tvořivosti a estetického cítění, seznamování se s výtvarnou kulturou a orientace ve vizuální tvorbě (intermedialita).

Cílem výtvarné výchovy je rozvíjet tvořivé myšlení a estetické cítění žáka.

Tento cíl se realizuje:

- **Formováním tvořivého postoje žáků v každé řešené úloze** – žáci jsou vedeni k tomu, aby uplatňovali své vlastní představy, myšlenky a hledali vlastní řešení. Mají možnost rozvíjet divergentní myšlení, které počítá s přirozenými tendencemi vlastního výrazu a významové interpretace.
- **Seznamováním žáků s výtvarným uměním** – žáci získávají zkušenosti z oblasti výtvarného umění současnosti a minulosti. Prostřednictvím tradičních a nových technologií žáci poznávají a učí se používat výtvarný jazyk a zároveň získávají základní orientaci v dějinách umění.
- **Vytvářením podmínek pro rozvoj citlivosti, vnímání, myšlení, obrazotvornosti a fantazie žáků** – jedná se o vyvážené zapojování citových a rozumových složek osobnosti do tvořivého procesu. Žáky vychováváme ke schopnosti esteticky vnímat a prožívat, výtvarně myslet a interpretovat.
- **Vedením žáků k poznávání výrazových možností vyjadřovacích prostředků, materiálů a technik** – program vyučování vede žáka k tomu, aby poznal (na základě vlastních zkušeností s vyjadřovacími prostředky, materiály a technikami) možnosti vyjádřit myšlenku, představu, námět...
- **Rozvíjením zručnosti žáků** – používáním různých technik a postupů výtvarného vyjadřování a zároveň vedením k pochopení vztahu obsahu a formy.

Obsah předmětu

Obsah předmětu tvoří **výtvarné problémy**, které jsou ve vyučování realizovány prostřednictvím tematických úkolů zvolených učitelem.

Základní didakticky pojaté úkoly tvoří **aspekty obsahu** a jsou následující:

1. média a techniky
2. výtvarný jazyk (vyjadřovací prostředky a kompoziční principy)
3. možnosti zobrazování viděného světa
4. podněty výtvarného umění: vizuálních médií (volného a užitkového výtvarného umění, fotografie, filmu, videa, architektury, designu), hudby a literatury
5. podněty různých oblastí poznávání světa
6. vyjadřování vlastního zážitku, zkušenosti, myšlenky, příběhu...

Aspekty obsahu fungují ve vzájemných souvislostech – v tvořivém vyučovacím procesu se vzájemně prolínají. V metodické příloze osnov jsou zpracovány ve formě **METODICKÝCH ŘÁDŮ**. Tyto řady představují vertikální linii všech ročníků, které se zabývají konkrétním **výtvarným problémem** s postupným nárůstem jeho složitosti. Učitel v rámci svého programu – tématického plánu vyučování – tvořivě pracuje s úkoly z jednotlivých **METODICKÝCH ŘÁDŮ**. Mají sloužit jako model a inspirační materiál.

Prožívání tvořivého procesu žáků vyžaduje, aby jejich výtvarná činnost probíhala ve svobodném prostředí. Aplikace didaktického obsahu prostřednictvím pedagogického programu musí působit motivačně a inspirativně, má respektovat žákovo vlastní tvořivé zkoumání a rozhodování, má být dialogem mezi učitelem a žákem. Nemůže být chápána normativně. (L. Čarný, Osnovy V. oboru. Ministerstvo školství SR)

Aspekty obsahu:

1. Média a techniky

Práce s výtvarnými médii – s technologiemi, materiálem, nástroji.

Žáci se učí pracovat s prostředky počínaje tradičními technikami kresby, malby, fotografií, sochou, objektem aj. až po jejich překračování, kombinování a objevování možností různých technologií. Žáci se postupně seznamují s médii filmu, videa a architektury.

2. Výtvarný jazyk

2.a Vyjadřovací prostředky

Výtvarné úkoly probíhají v analytické formě cvičení s jednotlivými formálními prvky výtvarného jazyka nebo v syntetické formě minimalisticky, meditativně, expresivně nebo konstrukčně zaměřené výtvarné práce.

2.b Kompoziční principy

Žáci jsou vedeni k vědomému uspořádávání prvků, tj. k poznávání jejich vzájemného vztahu v celku výtvarné práce.

3. Možnosti zobrazování viděného světa

Výtvarné úkoly zaměřené na zobrazování a věcné studie (dvoj a trojrozměrné) podle přímého pozorování okolního světa. Podle zprostředkovaných skutečností (kopie, fotografie, video a paměťová cvičení).

4. Podněty vizuálních umění, hudby a literatury

Žáci pracují s kulturními podněty různých historických období až po současné umění, využívají nabídky široké škály výtvarných stylů, procesů myšlení, technických postupů a materiálů – porovnávají je, zkoumají výrazové možnosti. Zkoumají analogie a hledají podněty v širším okruhu umění.

5. Podněty z různých oblastí poznávání světa

Výtvarné úkoly, ve kterých žáci výtvarně zpracovávají fakta a principy dějů zprostředkovaných z oblasti biologie, chemie, fyziky, matematiky, psychologie, kybernetiky, sociologie, filozofie.

Témata, která obsahují principy:

- růstu, metamorfózy, evoluce, transformace, reprodukce, hybridace, recyklace, krystalizace a změny skupenství...
- polarity: přírodní – umělé, aktivní – pasivní, uspořádané – neuspořádané, plynulé – přetržité, skutečné – imaginativní, fiktivní – vztahy mikro a makrosvět
- variace, kombinace, permutace a principy řetězení...

6. Vyjadřování vlastního zážitku, zkušenosti, myšlenky, příběhu

Syntetické vyjádření vnitřního světa žáka – jeho vnitřní příběh, fantazie, obrazotvornost, zkušenost...

Proces

1. Příprava procesu

Výtvarné problémy vrstvíme do tématického plánu tak, aby respektovaly v rámci konkrétních úkolů postupnou náročnost a byly vybírány se zřetelem na náročnost v jednotlivých ročnících. Koncipování sítě úloh má respektovat psychický vývoj žáka – uvědomující si celistvost osobnosti, tj. jeho psychické složky osobnosti. Je třeba také zohlednit postupný nárůst vědomých, racionálně – kognitivních složek jako i potřebu sebevyjádření a budování si vlastní identity.

2. Fáze procesu – struktura vyučovací jednotky

2.a Motivace a expozice: v této fázi je velmi důležité, aby se uplatnila jedinečnost pedagoga, jeho učitelské umění působivě, stručně a výstižně oslovit žáky.

Motivace je otevírací moment celého procesu – její taktika spočívá v probuzení zájmu žáka o problém v takové míře, že ho dokáže tvořivě řešit jako problém vlastního zájmu.

Učitel zařazuje pravidelně ukázky z umění. Tyto ukázky mohou být součástí motivace a expozice. Většinou se však používají jako doplňující materiály na závěr realizačního procesu, aby neposkytovaly žákům příliš názorný materiál, který by se mohl stát předmětem k jejich napodobování.

2.b Realizační proces

Zaujímá největší část učební jednotky. Formuje se tak žákovo myšlení, řemeslná zručnost a výtvarná vyspělost – tj. schopnost žáků odpovědně a tvořivě řešit dané problémy. Pedagog v této fázi pokračuje s dialogem se žáky, ke kterým přistupuje jednotlivě a povzbuzuje žáky k vlastnímu řešení. Pomáhá hledat cestu, ale neurčuje obsah a formu - k té vede žáka dialogem.

2.c Hodnocení – nutným východiskem hodnocení je pochopit osobnost žáka a zároveň docílit, aby se žák cítil pochopený. Proto těžištěm hodnocení je dialog.

V první řadě se hodnotí tvořivý přístup žáka a dořešení žákovy práce v rámci jeho vlastního myšlení. Je potřebné respektovat osobnost žáka. To vyžaduje, aby se pedagog odosobnil do takové míry, aby na tvorbu žáka nenazíral jen přes svůj estetický názor, ale aby se co nejvíce vžil do žákova názoru a myšlení.

Výtvarná činnost žáka představuje hodnotu, která má svůj kulturní i výchovný význam. Pedagog má mít při hodnocení na zřeteli, že tvořivá účast na procesu je důležitější než výsledná žákovská práce. Výtvarné práce žáka už nemůžeme hodnotit z hlediska „dětské spontánnosti“. Je potřeba brát v úvahu prvky myšlení, osobnosti a systematičnosti, které jsou důležité z hlediska duševního vývoje a umožňují překlenout období „ztráty zájmu“ o výtvarný projev.

Klíčové kompetence

1. Kompetence k učení (*umožňuje žákům osvojit si strategie učení a motivuje je k celoživotnímu vzdělávání*)

Učitel:

- klade poznání základních výtvarných směrů a rozpoznání nejvýznamnějších děl světových a českých představitelů těchto směrů
- vede žáky k dovednosti a samostatné interpretaci pomoci výtvarného jazyka
- vede žáky k zájmu o návštěvy výstav a galerií, prohlubuje jejich estetické vnímání.
- učí žáky vyhledávat a třídit informace
- vede žáky k tomu, jak poznatky dávat do souvislosti
- učí žáky prezentovat svoji práci
- podněcuje u žáků samostatné pozorování a experimentování
- ukazuje žákům, jak účinně používat hodnocení a sebehodnocení.

2. Kompetence k řešení problémů (*podněcuje žáky k tvořivému myšlení, logickému usuzování a k řešení problémů*)

Učitel:

- vede žáky k tomu, aby uplatňovali své vlastní představy, myšlenky a hledali vlastní řešení
- má možnost rozvíjet divergentní myšlení, které počítá s přirozenými tendencemi vlastního výrazu a významové interpretace
- učí žáky hledat a vybírat řešení
- učí rozlišovat podstatné a nepodstatné skutečnosti
- vede žáky k trpělivosti a vytrvalosti
- podněcuje žáky k obhajobě a vysvětlení své práce
- učí žáky vyhledávat informace
- podněcuje žáky k empatii v chování, požádání, přijímání a nabídce pomoci druhým
- vede žáky k pečlivosti.

3. Kompetence komunikativní (*vést žáky k všestranné a účinné komunikaci*)

Učitel:

- vede k možnosti zapojení citových a rozumových složek osobnosti do tvořivého procesu
- vychovává žáky ke schopnosti esteticky vnímat a prožívat, výtvarně myslet a interpretovat
- vede žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- učí žáky vhodnou formou obhajovat vlastní názor a zároveň přijímat názory jiných, kultivovaně a zdvořile se vyjadřovat
- vede žáky ke spolupráci, k ochotě nabídnout a poskytnout pomoc a zároveň umět o pomoc vhodným způsobem požádat
- rozvíjí schopnost komunikovat před třídou, zvědavost, přispění do diskuze, umění naslouchat
- oceňuje přiznání chyby, poučení z ní a omluvu.

4. Kompetence sociální a personální (*rozvíjí u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní i druhých*)

Učitel:

- podporuje žáky v základní orientaci pro porozumění výtvarných projevů prezentovaných například na výstavách, v architektuře, v designu, ve filmové tvorbě a tradičních řemeslech
- učí žáky pracovat v týmu
- vede žáky k ohleduplnosti a tolerantnosti
- vede žáky k respektování názorů druhých

5. Kompetence občanské (*připravuje žáky jako svobodné a zodpovědné jedince uplatňující svá práva a plnící své povinnosti*)

Učitel:

- učí žáky chránit životní prostředí a používáním výtvarných materiálů neničit životní prostředí, ví, jak se chovat k trvale udržitelnému rozvoji
- podporuje v žácích schopnost vcítit se do situace jiných žáků a odmítat útlak a hrubé zacházení
- vede k chápání základních principů, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- vede žáky k uvědomění si práv a povinností ve škole i mimo školu.

6. Kompetence pracovní (*pomáhá žákům poznávat a rozvíjet schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti k profesní orientaci*)

Učitel:

- vede žáky k poznání na základě vlastní zkušenosti s vyjadřovacími prostředky, výtvarnými technikami a materiály
- rozvíjením zručnosti žáků, používáním různých výtvarných technik a postupů výtvarného vyjadřování vede žáky ke schopnosti pochopit vztah obsahu a formy.
- učí žáky plánovat si práci a čas
- vede žáky tak, aby dokončovali svou práci
- vede žáky k hospodárné práci
- seznamuje žáky s různými pracovními postupy
- zná a dodržuje bezpečnostní a hygienické zásady při práci

ROČNÍK	1. METODICKÉ POKY- NY	Průřezová téma- ta, mezipředmě- tové Vztahy	VÝTVARNÝ JAZYK - KOMPOZICE		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.1. negativ a pozitiv v plošném vyjad- řování	a) figurální kompozice v členitém prostře- dí rozkreslená na puzzle (pole odpovídá obrysu tvaru); kontrastní vybarvení rozli- šující pozadí a figuru; vystříhání a skládání		narativní kompozice, hravé působení ukázky: vizuální rébusy založené na přepínání pozitivu a negativu; plošná zkratka (např. H. Arp, nová figurace)	kresba, malba, šrafování na karton, vystřihování.	a) pochopení vztahů a zaměni- telnosti vnějších a vnitřních tvarů b) různé možnosti řazení a zmnožování tvarů
	b) kresba figur v pohybu v různých polo- hách, šrafování figur jako ploch, šrafování pozadí jako ploch	Biologie	figurativní kompozice, zkratka pohybu (obrys, sledování tvaru jako plochy) následné ukázky: záznam zkratky ve fo- tografii, kompoziční hry s negativem a pozitivem (R. Magritte)	kresba, různé možnosti a vý- razy šrafování (expresivní, geometrické)	
	c) šablona – negativ-pozitiv: kresba tvaru podle skutečnosti (důraz na obrys);		a) figura b) zátiší následné ukázky: pou- žívání šablony v dekorativním malířství, při americké retuši; nová figurace	kresba, vystřihování, stříkání přes šablony	
1.2. negativ a pozitiv v prostorovém vyjad- ření	obtiskování předmětů do hliněné vrstvy (řazení kompozice); odlévání do sádry		výběr zajímavých tvarů: ukázky dadais- tické, surrealistické a neodadaistické ob- jekty a asambláže	obtiskování do hlíny, odlé- vání do sádry, patinování	
1.3. textura / materiálo- vost	žáci pracují s materiálem různého po- vrchu, krčivý, tvrdý, křehký, s barevnou hmotou různé kvality, s různými mode- lovacími hmotami, úkol je založen na kon- frontaci textur; hmatové vlastnosti materi-	Zeměpis Matematika	a) figurativní a nefigurativní téma b) konfrontace materiálů (drsné- hladké, matné- lesklé, tvrdé-měkké) c) protikladná témata textur (např. por- trét drsného kovboje a baletky...)	a)materiálová koláž/ asambláž b) pastózní a transparentní malba (tempera a akvarel) c) modelování kombinující tvr-	a) haptický zážitek b) získávání zkušeností kombi- nování materiálů c) uvědomění si výrazovosti po-

	álu		následné ukázky: kontrastní zpracování stejných motivů (např. art brut a americká retuš); materiálové koláže, asambláže a plastiky	dě a měkké materiály (kámen, kov a hlína)	vrchu, textur
II. ROČNÍK II.1. míry a proporční vztahy	a) přibližování a vzdalování: zvětšování a zmenšování částí-výšek, kompozice; barevná perspektiva, zaostřování; změny poměru velikostí		a) příběh: přistávání kosmické lodi (fáze přibližování – výsek krajiny) b) lupa, zvětšování vytypovaného detailu kompozice v několika fázích, následné ukázky: figura v prostředí – výraz prostoru v závislosti na perspektivě (intimnost, monumentálnost, stísněnost...) architektura, obraz	malba (tempera, pastel)	a) rozvíjení představivosti ovlivněné pozorováním b) uvědomovat si působení prostoru, jeho velikostní poměr vůči člověku c) naučit se vyjadřovat vzdálenost a blízkost poměrem velikostí, tvarem, ostrostí a barvou
III. ROČNÍK III.1. řád a chaos/stabilita labilita	různé kompoziční variace a uspořádání prvků na ploše podle principů (diagonálně, horizontálně, radiálně) nebo chaoticky; porovnávat výraz; konstrukce a rekonstrukce, uspořádání prvků srovnávání: co nejmenším počtem zásahů náhodně rozhodí žák prvky a ty pak zaznamená nebo zafixuje (koláž)		a) geometrické a organické tvary b) předmětné tvary následná ukázka: geometrická a lyrická abstrakce, akční malba (dripping, tachismus)	a) koláž b) kresba a malba c) kombinace technik d) grafika, linoryt	a) uvědomit si různé druhy uspořádání b) naučit se hledat a doplňovat smysl v náhodných seskupeních
	uspořádání prvků srovnávání: co nejmenším počtem zásahů náhodně rozhodí žák prvky a ty pak zaznamená nebo zafixuje (koláž)	Dt	a) hra mikádo b) rozhozené papírky nebo střepey	a) série koláží b) asambláž c) kresebný nebo fotografický záznam situace	
IV. ROČNÍK VI.1. zlatý řez/zkoumání kompozičních principů ve výtvarném umění	cvičení: dělení různých geometrických tvarů podle zlatého řezu; hledání a dokreslování zlatých řezů do reprodukcí; porovnávání s přírodními útvary a s principem zlatého řezu v různých oblastech	Matematika	objevování skrytých tajemství následné ukázky zlatého řezu v kompozici výtvarných děl, v přírodě, v matematice	a) kresba tužkou, tuší a fixem b) malba (tuš, akvarel, tempera) c) koláž a kresba d) kombinace technik	a) pochopení rozmanitých možností vyjádření jediného základního prvku b) využití výrazových možností linky v kresbě

ROČNÍK	2. METODICKÉ PO- KYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	MOŽNOSTI ZOBRAZOVÁNÍ VIDĚNÉHO SVĚTA		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.4. kresba předmě- tu podle skutečnosti	kresba: žáci kreslí předmět podle viděné skutečnosti (geometrická výstavba proporcí) zkouší stínovat tvar šrafováním, roztíráním, laví- rováním		předměty složitějšího tvaru; následné ukázky: zobrazování předmětů v různém období, upozornění na linku, modelaci, světlo a stín	kresba tužkou, uhlím, rudkou, lavírovaná kresba tuší	a) pochopení a základní nácvik pro- porčního zobrazování podle sku- tečnosti b) uvědomění si vzájemných poměrů zobrazovaných částí
1.5. modelování předmětu podle skutečnosti	modelování: žáci modelují předmět podle viděné skutečnosti s důrazem na výstavbu proporcí (budování od geometrických tvarů k modelaci) kontrolují ho z růz- ných pohledů		předměty složitějších tvarů; ukázky: různé tvarové motivy	modelování z hlíny	c) uvědomění si výrazu tvaru a textury povrchu, vztah barvy, světla a stínu vr- ženého na předměty
1.6. malba předmětu podle skutečnosti	malba s důrazem na barevnou vý- stavbu tvaru; barevná modelace tvaru – světlo a stín na lokálním barevném tónu, vržený stín	Dějepis	předměty v zátiší z různých materiálů, různých barev, na- svícení ukázky: od baroka po sou- časnost	a) malba temperou, b) malba voskovým pastelem c) malba kombinovanou tech- nikou	
II.ROČNÍK II.2. kresba figury podle skutečnosti a z paměti	žáci kreslí figuru podle viděné skutečnosti – formou skici, linkou a valérem, některé fáze pohybu pak kreslí znovu z paměti	Biologie	spolužák, pohyb při sportu, tanci, ukázky: zobrazování lidské postavy v různých kulturách, kresba figury v dějinách umě- ní	kresba tužkou, uhlím, rudkou	a) pochopení a základní nácvik pro- porčního zobrazování podle sku- tečnosti b) uvědomění si vzájemných poměrů zobrazovaných částí

II.3.malba figury podle skutečnosti a z paměti	žáci malují figuru z paměti, důraz na proporce, světlo, stín a modelaci barvou		sport, kultury, dějin umění	malba temperou, pastel, voskový pastel	c) snaha vyjádřit statickým tvarem pohyb
II.4. modelování figury podle kresby a z paměti	figura v pohybu, východiskem jsou kresby, důraz na proporce a vystižení pohybu		ukázky: figurální sochařství - pohyb	modelování z hlíny	
III.ROČNÍK III.2. kresba prostoru	kresba, žáci kreslí liniemi architektonický prostor (interiér, exteriér) konstrukce perspektivy, členění do plánů, modelace prostoru kreslířskými prostředky	Dějepis	chodba, schodiště, okolí školy... ukázky: renesanční zobrazování perspektiv – porovnávání s jinými přístupy (Egypt, Dálný východ, dětský výtvarný projev)	kresba tužkou, rudka, uhl... modelace tónováním, šrafováním nebo zesilováním linií	a) pochopit perspektivu b) pochopit prostorové vztahy viděné ve skutečnosti, překrývání předmětů a jejich vzájemný poměr c) všimnout si umístění věcí v prostoru, pracovat s kompozicí
III.3. malba prostoru (krajiny)	žáci malují krajinu s architekturou, využívají znalosti perspektivního zobrazování, tvarovou perspektivu doplňují barevnou perspektivou, zaměření se na rukopis, fakturu		krajina v okolí školy, ukázky: zobrazování krajiny s architekturou antiky po 20. stol. porovnávání	a)malba temperou b)suchým pastelem	
III.4. instalování prvků v prostou, instalace	žáci reagují kresbami na prvky v konkrétním prostoru (okna, dveře, dlažba, struktura stěn...) a rozmístí v prostoru své práce, kterými se snaží prostor doplnit nebo jej jinak interpretovat, pracují individuálně nebo v malých skupinách	Environmentální výchova	specifický prostor	a) instalace – umístění různých prvků v prostoru b) doplnění prostoru kresbou, malbou, (např. imitace struktur)	seznámení se s uměním instalace, konceptuální umění
IV. ROČNÍK	žáci kreslí hlavu podle modelu, výstavba, její zákonitosti,	Biologie	portrét spolužáka..	kresba uhlím, rudkou, tužkou	a)pochopení a základní nácvik porénních zobrazování hlavy podle sku-

IV.2. kresba hlavy, portrét	na základě poznaného kánonu kreslí karikaturu	Dějepis	ukázka: dějiny umění – různá období		tečnosti b) uvědomění si vzájemných poměrů zobrazovaných částí c) artikulace vyjádření a pochopení přepisu – výstavba tvaru na základě pozorování
IV.3. modelování hlavy, portrét	žáci modelují hlavu podle modelu, používají prostorové vyjadřování se všemi zákonitostmi		hlava spolužáka, východiskem je pozorování a analýza;	modelování z hlíny	
IV.4. malba, grafika, portrétu	a) malba: žáci se soustředí na barevnost pokožky, modelaci stínů, fantastické barevné posuny b) grafika: žáci se soustředí na rozložení barev do barevných ploch; návrh a realizace + 1 vyuč. hod.		a) hlava známé osobnosti b) hlava nadpřirozené bytosti následné ukázky: v expresionismu, fauvismu, surrealismu, nové figuraci	a) malba b) vícebarevný linoryt	

ROČNÍK	3. METODICKÉ PO- KYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ / PROCESY, TECHNIKY A TÉMATA		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.7 kubismus, futu- rismus, a konstruk- tivismus	a) žáci spolu s učitelem analyzují geometrickou strukturu předmětů v zátiší (rozkreslí základní geometrii každého předmětu) a z takto rozložených předmětů skládají obraz b) žáci navrhnuou konstrukci věže ze základních geometrických prvků; realizují malý model	Environmentální výchova Dějepis	zátiší, objekt; hledání geometrie uvnitř předložených tvarů následné ukázky: kubistické malby a plastiky, futuristické umění, konstruktivismus ve výtvarném umění a v architektuře	a) kresba a malba redukováná barevnost b) objekt – různé materiály	a)základní pochopení kubistického způsobu pohledu na svět b) pochopené vnitřní konstrukce tvarů
1. 8. surrealismus	žáci se snaží o využití automatizmu při výtvarné činnosti; cílem jsou nezáměrné tvarové, barevné a kompoziční rekombinace a novotvary, vlastní interpretace svých zobrazení		sen následné ukázky: surrealistické umění, diskuse	a) kresba b) malba různými způsoby c) využití koláže, frotáže a montáže d) kombinace technik	a) objevování nových spojení b) základní pochopení surrealistických principů tvorby
1.9. abstraktní umění, lyrická a geometrická abstrakce, informel a tašismus	žáci si volí nefigurativní vyjadřování v poloze geometrického, lyrického a nebo kombinovaného abstraktního projevu, využívají skvrn nebo gesto, primárně využívají vlastností barev, struktury povrchu – pro obraz hledají název		zobrazení bez věcnosti, prostřednictvím samotných vyjadřovacích prostředků ukázky: různé polohy abstraktního umění , minimalismus, porovnávání a diskuse o použitých prostředcích a dosáhnutém výrazu	a) malba různými prostředky a materiály b) kombinace malby a koláže	a) pochopení problematiky nefigurativní malby jako prostředku sebevyjadřování b)rozvoj gestického vyjadřování

<p>II. ROČNÍK II. 5. kinetické a světelné umění</p>	<p>a) kinetický objekt: žáci navrhují a realizují objekt z lehkých materiálů, které můžou být např. zavěšeny v prostoru (dráty, špagáty) a reagují na pohyb vzduchu a nebo je rozhýbávají dotykem</p> <p>b) světelný objekt, světelné umění: žáci navrhují objekt</p> <ul style="list-style-type: none"> - stínidlo a svítidlo - světelnou louč - barevné fólie a baterku - kinetický objekt kombinovaný s osvětlením baterky a vrhající stíny.. 	<p>Environmentální výchova</p>	<p>a) pohyb jako téma</p> <p>b) sci-fi objekt</p> <p>následné ukázky: kinetické umění, porovnávání s futurismem</p> <p>c) světlo jako tma</p> <p>d) světelná plastika pro veřejné prostranství</p> <p>ukázky: světelné umění objekty, instalace, akce</p>	<p>objekt z různých materiálů</p>	<p>pochopení možnosti pohybu a rovnováhy, pochopení výrazových možností osvětlení, světelných loučí, pohybujících se stínů</p>
<p>II.6. op-art</p>	<p>žáci rozkreslí tvar předmětu a pozadí do pásů (čtverců), tak aby vytvářeli iluzi prostorovosti</p>		<p>optické hry</p> <p>následné ukázky: umění op-art</p>	<p>kontrastní černobílá kresba, grafika</p>	<p>základní pochopení optických her v op-artovém zobrazování, rozvoj vizuální představitivosti</p>
<p>III. ROČNÍK III. 5. dada, neodada</p>	<p>žáci zpracovávají civilizační materiál, části výrobků a tvoří z nich nové formy obrazu nebo objektu</p>		<p>hravé vytváření, řazení různých prvků</p> <p>následné ukázky: umění z odpadu, nový realismus, dadaismus</p>	<p>kombinace různých materiálů</p>	<p>pochopení atmosféry a doby dadaismu, základní pochopení smyslu pop artu a nového realismu</p>
<p>III. 6. akční umění</p>	<p>žáci si připraví kolektivní nebo individuální akci v prostředí, můžeme určit téma, kterým se akce bude zabývat, a nebo téma vyplyne ze samotné činnosti, můžeme dokumentovat filmem, fotografií z akce může vzniknout nějaký artefakt</p>	<p>Dt</p>	<p>radost z aktivní činnosti, důraz na soustředění se na vlastní zážitek</p> <p>následné ukázky: umění akce, rituály přírodních národů, porovnání</p>	<p>do akce je možné zapojit různé materiály a techniky</p>	<p>možnost sledovat proměny vizuální podoby artefaktu, pochopení technických možností zobrazování procesu změny</p>
<p>IV. ROČNÍK IV. 5. procesuální</p>	<p>a) žáci tvoří objekty (obrazy) z proměnlivých materiálů (pigmenty, vosk, papírovina, chléb, sníh,</p>	<p>Environmentální výchova Dt</p>	<p>překvapující způsoby výtvarného vyjadřování</p>	<p>využití chemických a fyzikálních procesů, instalace</p>	<p>a) možnost sledování vizuální proměny artefaktu</p>

umění; instalace	lepené piliny...) vystaví je na určitý čas fyzikálním (povětrnostním) podmínkám a sledují změny		následné ukázky: procesuální umění, umění instalace, zvuková instalace, zvukový objekt, diskuse		b) pochopení technických možností zobrazování procesu změn
IV.6. konceptuální umění	žáci vymyslí obraz nebo sochu; vizualizují ji ve formě slov tak, aby nápis co nejvíc evokovaly co nejvíce nezobrazený předmět...	Dt Mediální výchova	nepřítomnost představovaného a jeho zastoupení; následné ukázky: konceptuální umění, umění projektového umění, diskuse; seznámení s našimi umělci - A. Šimotová..	nahrazení obrazu slovem, básní, popisem, fotografií, předmětem, projektem...	základní pochopené konceptualizace představ

ROČNÍK	4. METODICKÉ PO- KYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY DĚJIN UMĚNÍ		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.10. raně křesťanské a byzantské umění	figurální mozaika: výchozí téma an- tika, Byzanc, analýza mozaiky (bu- dování tvaru a linie, barevné roz- ložení) kresebný návrh a ukládání obrazu do čtverečků nebo kostek, návrh mozaikové dlaždice: skládání motivu z geometrických a figura- tivních tvarů, využití paskování, otá- čení a převrácení obrazu	Dějepis	figura, figurální kompozice – biblická tematika, světec, an- děl, pták, ryba.... Ukázky: antické a byzantské malby, mozaiky, ikony, současné mozaiky, po- rovnávání kubismem	a) barevné papírové čtvereč- ky lepené na podložku b) kostky z barveného modu- ritu lepené na podložku d) mozaika z přírodního ka- mene různé barvy	a) pochopení myšlenkových, materiálových možností doby b) budování tvaru přes výstavbu plochy c) pochopení kontrastu barev a kontrastů tektoniky mozaiky
1. 11. raněkřesťan- ské umění a byzantské umění – ikona	malba ikony: inspirace barevností a tvarovostí ikon	Dějepis	a) aktualizace tradičního zob- razování – ikona současného povolání b) ikona světce – vlastního patrona (možnosti zařazení své podobizny do obrazu) ukázky: malby ikon, po- rovnávání byzantské malby s kubismem	malba temperou na karton – desku	
II. ROČNÍK II.7. středověké umění	a) knižní iluminace: manuskript, ini- ciála, vytvoření stran s krátkým textem, ná- cvik písma	Dějepis	a) biblická tematika ukázky: středověká manuskripta porovnat se sou- časnou typografií, s let- trizmem	a) barevné tuše, brko, dřívka b) kresba fixem, kresba tuší, a malba akvarelem, koláž z transparentních fólií	Pochopení myšlenkových materiálových a technických možností doby

	<p>b) vitráž:</p> <p>uvedení do doby, seznámení s gotickou architekturou, analýza technických a vizuálních vlastností vitráže, zážitek námětu a jeho transformace – rozkreslení na barevné plochy</p> <p>c) rytířské brnění:</p> <p>uvedení do doby, inspirace do designu brnění, erbů, zástav, snaha imitovat materiál malbou a koláží</p>		<p>b) vybrané legendy o světících</p> <p>ukázky: gotická vitrážová okna a rozety, gotické katedrály, malba na skle, hledání vztahu k světelnému umění současnosti</p> <p>c) rytířské turnaje, legendy...</p> <p>ukázky: gotické brnění, helmice, drátěné košile, erby..., hrady</p>	<p>c) objekt – maska z kartonu, asambláž,</p> <p>malba erbu</p>	
<p>III. ROČNÍK</p> <p>III. 7. renesanční umění</p>	<p>a) létací stroje: uvedení do doby, analýza tvarů křídel, křídla podle atlasu ptáků, kresby návrhů</p> <p>b) kopie portrétu: pokus o přepis vybraného renesančního portrétu, možnost přenosu čtvercovou síťkou, rozhovor o kompozici</p>	<p>Dějepis</p> <p>Biologie</p>	<p>hra na vynálezce</p> <p>ukázky: renesance, vynálezy (Leonardo)</p> <p>b) ukázky: renesanční portréty</p>	<p>a) kresby návrhů, realizace ze špejlí, papíru apod.</p> <p>b) malba temperou, kombinované techniky</p>	<p>a) pochopení myšlenkových materiálůvých a technických možností doby</p> <p>b) hledání vztahu mezi přírodou, technikou a uměním</p> <p>c) uvědomit si kompozici prvků v prostoru, na ploše</p>
<p>IV. ROČNÍK</p> <p>VI.7. umění baroka a rokoka</p>	<p>relikviář: uvedení do problému a hledání fantazie a souvislostí: návrh a realizace relikviáře pro ruku, nohu, ucho, květinu, knihu,</p> <p>rokokové oděvy a doplňky: analýza a studie rokokového oděvu a pokus o aplikaci dobového tvarosloví na současný oděv (sportovní dres, oděv kosmonauta, plavky</p>	<p>Dějepis</p>	<p>představa života u dvora</p> <p>ukázky: dobové oděvy, nábytek, interiér, biedermeier, porovnávání ornamentů</p> <p>různých období</p>	<p>kresba, návrh</p> <p>barevné návrhy, z různých materiálů</p>	<p>Pochopení myšlenkových a materiálůvých vztahů daných pro barokní kulturu</p>

ROČNÍK	5. METODICKÉ PO- KYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY FOTOGRAFIÍ		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.12. základy práce s fotoaparátem, digitální fotoapa- rát, ukládání v po- čítači	po instruktáži učitelem žáci pracují s digitálním fotoaparátem, kromě zá- kladních technických úkonů žáci řeší výtvarné problémy komponování zábě- ru, pracují se zaostřováním a rozost- řováním jako v abstraktní fotografii a s expozicí; - prostorové vztahy objektů a kompozice, různé druhy objektů, ex- pozice a pohybová neostrost, makro běžně neviděné detaily, struktury, zá- znam siluety, vědecká fotografie	Dt Mediální výchova	fotografování libovolného mo- tivu ukázky: fotografií našich předních fotografů M.Tichý, abstraktní fotografie, vědecká fo- tografie, aj.	optimální je, aby každý žák fotografoval vlastním fotoaparátem	seznámení se základní problematikou foto- grafováním ukládáním fotek do počítače a) příprava inscenované fotografie b) seznámení se s možnostmi práce se svět- lem a stínem c) rozvoj fantazie při práci s materiálem a texturou
II. ROČNÍK II.8. inscenovaná fotografie, kresba světlem, změny osvětlením-vliv na plasticitu	a) žáci si vytvoří „terén“(modelováním s plastelínou, kombinací materiálů s růz- nými strukturami povrchu, kombinují průhledné, průsvitné a neprůhledné materiály), do terénu mohou umístit předměty (tužku, nůžky.), inscenaci nasvětlují pod různým úhlem, různou intenzitou, přímým a nepřímým svět- lem, barevnými světly, fotografujeme	Dt Mediální výchova	a) hmota, textura, materiál a změny jeho fotogenického výra- zu vlivem světla b) alchymie světla ukázky: dadaistické a surrealis- tické objekty, montáže a asambláže, inscenovaná fotografie, možnosti světla ve fotografii, analogie: světelné umění (výtv. problém II.5) světlo ve středověkém umění – gotické vitáže (výtv. problém II.7.)	a) digitální fotografie, práce s materiálem a svět- lem	

			návaznost: zpracování a montáž obrazu v počítači výtv. problém II.13)		
<p>III. ROČNÍK</p> <p>III.8. fotografická reportáž /spojení obrazu – tvorba děje</p>	<p>a) v rámci výkladu učitel vysvětlí žákům zásady reportáže, každý žák stručně analyzuje téma, které si vybral a vytypuje typické momenty pro vyjádření (označí podstatné a vedlejší), připraví si předpokládaný scénář reportáže, fotografie můžou žáci realizovat i mimo vyučování;</p> <p>fotografie uloží v počítači a vyhodnotí ve společné diskusi</p> <p>b) krajina, a záznam její přeměny, děj v krajině</p>	<p>Mediální výchova</p> <p>Dt</p> <p>Osv</p>	<p>a) sportovní událost</p> <p>b) školní výlet</p> <p>c) vtipná reportáž z některé vyučovací hodiny</p> <p>d) záznam performance</p> <p>e) reportáž pro školní časopis</p> <p>ukázky:</p> <p>novinářská a umělecká reportážní fotografie (diskuse)</p> <p>souvislost s výtvarným problémem III.6. – možnost záznamu z akce, performance;</p> <p>možnost využití materiálu z reportáže ve výtvarném projevu</p>	<p>a) technické zvládnutí prvků reportážního jazyka: výsek kompozice, čas-ostrost, sled, záběry</p> <p>d) doplnění reportáže textem</p>	<p>pochopení výrazových prostředků fotografické reportáže</p>
<p>IV. ROČNÍK</p> <p>IV. 8. fotografický portrét /osvětlení,výraz, orámování,výsek, reality/reklamní fotografie</p>	<p>a) každý žák si vybere tvar, který nafotografuje, pozoruje jej přes hledáček pod různými uhly a snaží se pamatovat jeho charakteristické rysy, případně je doplní charakteristickými; portrét skupinový, dokumentární, inscenovaný (ateliérový)</p> <p>charakter fotografie může podtrhnout prostředí, detail bez tradičního záznamu tváře; nafotí se množství záběrů, které se mohou v počítači kolorovat</p> <p>b) reklama – tvorba fotografie na reklamu a slogan</p>	<p>Osv</p> <p>Mediální výchova</p> <p>Dt</p>	<p>a) fotografie spolužáka</p> <p>b) portrét příbuzného</p> <p>c) portrét oblíbeného domácího zvířete</p>	<p>a) experimentování se záběrem a kompozicí (profil, tříčtvrteční pohled, en-face, nadhled, podhled</p> <p>b) experimentování s osvětlením</p>	<p>a) pochopení výrazovosti tváře, manipulace s výrazem prostřednictvím světla a kompozice</p> <p>b) hledání charakteristických atributů</p>

ROČNÍK	6. METODICKÉ POKYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY FILMU A VIDEOA		
<p>žáci výtvarně zpracovávají některé prvky jazyka filmu a videa, seznamují se ze základními technikami a procesy vzniku filmového díla; žáky vedeme k chápání filmu jako znakového systému, k rámcovému porozumění, působení těchto znaků a k jejich tvořivé interpretaci; v rámci demonstračního materiálu se zaměříme na typické krátké ukázky filmů podporující pochopení daného úkolu; důležité je pojmenování pravidel, fungování obrazu a vztahů mezi filmovým obrazem a zvukem; žáci získávají praktické zkušenosti s tvorbou pohyblivého obrazu a respekt k filmovému obrazu („20x si rozmysli a jednou natáčeš“)</p>					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
<p>I.ROČNÍK</p> <p>I.13.záběr</p> <p>spojení obrazu</p> <p>montáže, koláže</p>	<p>co je to záběr?</p> <p>žáci si procvičují snímání kamerou – rozlišování velikosti záběru, uhlu pohledu, osvětlení, barevného naladění, příprava scény a aktérů</p> <p>žáci si vyzkouší nejrůznější způsoby montáže a koláže nafilmovaného materiálu – jednotlivé fragmenty je možné výtvarně zpracovat; zároveň řeší nové vztahy, které vznikly – o kterých uvažovali a o kterých nic netušili</p>	<p>Mediální výchova</p> <p>Dt</p>	<p>mikrostudie prostředí, postava, jevy, činnosti, záběr na ulici,</p> <p>do obchodu, tramvaje...</p> <p>ukázky:</p> <p>Wong Kar-Wai, Chnking Expres a Sukorov, Ruská Archa</p>	<p>práce s videokamerou</p> <p>cvičení Kulešovova efektu a jiných montážních konstrukcí a efektů,</p> <p>práce s fotografiemi a filmovými ukázkami, střih</p>	<p>pochopit komplexnost přípravy záběru – poznávat hodnotu každého záběru</p> <p>objevovat způsoby, jakými se mohou obrazy vzájemně ovlivňovat a komunikovat, soupeřit, ukazovat neviditelné souvislosti</p>

<p>II. ROČNÍK II. 9. vztah obrazu a zvuku; hudba, hlas a slovo ve filmu</p>	<p>žák si vybere sekvenci z filmu a hudební, zvukové/ruchové či slovní/namluvené motivy a zkouší kombinovat (souhlasné/synchronní, kontrapunktické, náladové, napjatě stupňující, „žánrové“ spojení)</p>	<p>Mediální výchova Dt Hv</p>	<p>tvoření různých obrazových a zvukových situací</p>	<p>kombinované přehrávání dvd/vhs a zvukového cd</p>	<p>objevování způsobu, jakým mohou komunikovat obrazy a zvuky</p>
<p>III. ROČNÍK III. 9. scénář literární příprava filmu</p>	<p>žák si objasní funkci scénáře-literární přípravy filmu – napíše krátký námět – navrhne místo konání, prostředí, postavy, zápletku, řešení, navrhne dialogy, rozepíše klíčové scény, pojmenuje základní téma příběhu, načrtne navrhovaný vzor postav, prostředí</p>	<p>Č Mediální výchova</p>	<p>vlastní nebo převzatý příběh, propojení základních situací a tradičního nebo nečekaného vyřešení</p>	<p>psaní a kresba, storyboarding</p>	<p>pochopit nevyhnutelnost rozpracování námětu a scénáře jako prvního stádia filmu</p>
<p>IV. ROČNÍK IV.6 akce, rytmus, příběh, žánr / druh filmu</p>	<p>Cílem je pochopení pravidla akce a reakce. Další otázkou je vývoj děje. Poslední otázkou je žánrové zabarvení (fikce, dokument, svědectví, pozorování světa)</p>	<p>Mediální výchova</p>	<p>sledování možných změn / vývoj obrazu</p>	<p>digitální aparát, kamera, střih</p>	<p>ukázat základní pravidla fungování akce, fikčního (zkratkového, klipového) děje, rytmizace ve filmovém záběru</p>

ROČNÍK	7. METODICKÉ POKY- NY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY ARCHITEKTURY		
žák se seznámí s jazykem architektury; je usměrněný k uvědomění si racionálnosti architektury, její funkčnosti, konstrukčních předpokladů, tvaru, prostoru, světla, hmoty, materiálu, působení architektonického výrazu a vztahu k prostředí; zároveň se seznámí s nejdůležitějšími tendencemi, dílem a tvůrci v oblasti architektury					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukáz- ky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK I.14. hravé zkoumání prostoru, pohybu a klidu, architektonického prvku, který ho vytváří	a)mapování pohybu a klidu v prostoru a krajíně – tvorba prostorových struktur popisujících tvar (funkci) mapovaného jevu b) průzkum nálad a atmosfér v dutých prvcích: výzkum typů prázdná (co vše může skrývat a chránit prázdná) – architektura jako dutina	Environmentální výchova Dějepis	hra na zřetřování vlastního prostoru následné ukázky: historické a současné zařízení interiéru; historické a současné fasády	a) kreslení (volný materiál) b) model (modelovací hmota, polystyrén, kartón..)	a)rozvoj obrazotvornosti b) uvedení do uvažování o výraze a souvislostech architektury a vnitřního a vnějšího prostředí
II.ROČNÍK II.10. urbanismus / plán města, struktura zón, doprava,uzly, vta- ke krajíně, město a vesnice, fantastické prostory	a) létající, padající, podzemní a nadzemní světy, členění město na funkční zóny, řeší komunikaci mezi nimi (prostupnost a neprůstupnost) b) čím je možné členit a jak je možné skládat prostor, měst a krajiny, žáci kreslí plán (realizují model) města (části vesnice); uvažují o požadavcích a komunikaci, o členění na zóny; do hry vstupují i fantastické funkce	Environmentální výchova Dějepis	inspirace koncepcemi středověkého, renesančního, průmyslového, administrativního... města, následné ukázky: příklady urbanismu různých období	a) kreslení (volný materiál) b) modelování	uvedení do uvažování o struktuře sídla, o funkci a potřebách a jejich promítnutí do kompozice, tvaru, konstrukce a materiálu
III.ROČNÍK	žáci navrhují různé druhy staveb (kostel,	Environmentální výchova	hra na architekta - architek-	a) návrhová skica	a) uvědomění si vztahu funkce a tvaru,

<p>III. 10. typ, funkce a výraz stavby</p>	<p>školu, obchodní dům, rodinný domek, hotel, památník...) uvažují o jejich funkcích a hledají optimální kompozici, tvar, barvu – výraz dané stavby; porovnávají; následně žáci vymýšlí hybridní typy staveb</p>	<p>Dějepis</p>	<p>tonická soutěž následné ukázky: charakteristické typy budov z různých období architektury</p>	<p>b) kolorovaná kresba c) model</p>	<p>konstrukce, materiálu, barvy a výrazu architektury</p>
<p>IV.ROČNÍK IV.10. vztahy a specifika interiéru a exteriéru</p>	<p>a) umístění místností do pravidelných rastrů, kombinace rozmanitých místností, jedna místnost a její dělení; místnost – byt jako prázdno, skladebné možnosti ve stavbě; parametry místnosti: míry, měřidla, orientace, možnosti členění, překážka a průchodnost; důsledky pro vnější tvar a výraz budovy b) úkol, ve kterém žáci zamění na libovolný typ stavby výrazové prvky interiéru a exteriéru c) žáci nakreslí plány interiéru, naplní ho prvky tak, aby interiér byl úsporný, krásný, starobylý, pohodlný, čistý, velký, malý...</p>	<p>Environmentální výchova Osv</p>	<p>hra na architekta – architektonická soutěž následné ukázky: současná světová architektura; diskuse o vlastním vkusu (vlastní výběr nejlepších stavby)</p>	<p>a) kreslení, b) prostorové vytváření, karton,</p>	<p>a) práce se základním jazykem architektury b) rozvoj obrazotvornosti</p>

ROČNÍK	8. METODICKÉ POKY- NY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY DESIGNU		
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK I.15. obalový design / ma- teriál, tvar a grafické ře- šení	a) návrh obalu pro libovolný předmět; výběr předmětu, který tradičně nebalíme (např. kedluben, vánoční kapr, automo- bil...) a nebo fantastického předmětu; vol- ba materiálu, tvaru, způsobu otvírání a návrh grafické úpravy obalu; vztah obalu a obalovaného (propagace – překvapení...) b) návrh grafické úpravy – písma sym- bolu výrobku, od kterého se odvíjí řešení obalu	Mediaální výchova Environmentální výchova	východiskem může být kritika současné obalové kultury a hledání bo- hatších podnětů následně ukázky: pozi- tivní ukázky současného designu	a) návrh b) model	a) rozvoj obrazotvornosti, vtipnost řešení b) uvědomění si funkce designu a upřednostnit funkčnost a vzhled celku c) rozvíjet smysl pro vizuální komunikaci
I.16. oděvní design / část odě- vu, doplňek	Žáci navrhují části oděvu, doplňky (zví- ře, fantastickou bytost) řeší jeho tvar, textilní design (vzor povrchové úpravy) zhotoví jej z papíru nebo látky	Dějepis Osv a)	hra na módního návrhá- ře následně ukázky: ex- perimentální móda, ukázky z historie odí- vání, vlastní výběr nej- lepšího modelu, diskuse o vkusu	návrh, rozkreslení částí, - realizace z materiálu, zhotovení střihu, stří- hání, lepení, šití	a) rozvoj představivosti b) hledání výrazu různých materiálů c) hledání vztahu oblečeného těla a oděvu (skrývání, zdůrazňování, tělesného tvaru)
II. ROČNÍK II. 11.	a) každý žák si vybere téma (událost, fir- mu, hnutí, výrobek...) které vyjádří znač-	Environmentální výchova	soutěž o nejvtipnější a nejvýstižnější znak	a) kresba b) kolorovaná kresba	a) hledání zkratky – symbol b) grafické vyjádření jednoduchého a výraz-

návrh loga, značky, exlibris	kou, logem: navrhuje loga pro více značek (auta, sportovní kluby..) a konfrontuje je, může vytvářet značky pod vlivem různých historických slohů (rokokové logo, kubistické logo..) b) návrh exlibris pro své knihy, možnost zapojení ornamentu, charakterizačního symbolu	Mediální výchova	ukázka: tvarosloví vybraných historických slohů a stylů následné ukázky: logo firem, exlibris	c) grafika (monotyp, linoryt)	něho tvaru c) konfrontování vtipných posunů znaku do polohy historických stylů
III. ROČNÍK III.11. design výrobku / návrh užitkového předmětu	žáci navrhnou užitkový předmět (automobil, bicykl, domácí spotřebič, počítač, sportovní nářadí..) uvažují o tvaru ve vztah k funkčnosti i vizuální zajímavosti	Environmentální výchova	inspiraci je svět rozmanitých věcí, které člověk používá následné ukázky: průmyslový a předmětový design; diskuse o tradičních a netradičních tvarech a materiálech	a) kresba b) kolorovaná kresba c) modelování	a) rozvíjení inovačního myšlení b) fantastické a „patafyzické“ nápady
IV. ROČNÍK IV.11. grafický design – reklama, vztah textu na obrazu	a) návrh reklamy na vytypovaný výrobek, vymyšlení reklamního sloganu – jeho řešení jako textu (ve spojení se symbolem, obrazem) návrh reklamního předmětu, poutač, reklama do časopisu, podpořit vtipný a ironický, patafyzický projev b) návrh na plakát (billboard) pro aktuální aktivitu – vztah obrazové a textové informace	Environmentální výchova Mediální výchova Dt	východiskem je diskuse o reklamě, o manipulovatelnosti uživatele, o reklamních tricích následné ukázky: různé strategie reklam, vztah reklamy a umění diskuse	a) malba b) koláž, montáž, c) prostorový objekt d) možnost počítačové grafiky	a) uvědomění si funkce a vedlejšího působení reklamy b) rozvíjení vtipných řešení

ROČNÍK	9. METODICKÉ POKYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY TRADIČNÍCH ŘEMESEL		
žáci se inspirojí možnostmi technických postupů a tradičních materiálů vybraných historických řemesel; třeba se vyhnout pasivnímu napodobování vzorů (např. vyrábění suvenýrů v pseudolidovém stylu), řemesla využít v aktualizované formě vlastní výtvarné činnosti					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK I.17. podněty hrnčířství, alt.: kombinace drátenic- tvím	a) podněty hrnčířství: žáci modelují z hlíny nádobu (novotvar), různým způsobem (šňůrová technika aj..) dekorují, vypalují b) kombinace hrnčířské techniky a drátenictví: žáci si přinesou rozbité duté nádoby a zkouší drátovat - opravovat	Dějepis	a)inspirace keramikou a ornamentem různý- ch historických ob- dobí, ukázky: typy kera- miky b) inspirace drá- tovaným hrncem	modelování z hlíny	seznámit se s historickým vý- vojem keramiky, získat zájem o tradiční řemeslo, rozvíjet manuální zručnost
I.18 podněty sklářstvím a sklenářstvím, klempíř- stvím	a)žáci lepí – spojují drátem skleněný objekt ze zavařovacích sklenic, lékových skleniček, úlom- ků skla.. b) žáci tvoří objekt – sochu z tenkého plechu, spojují ho nýtováním nebo lepením	Dějepis	inspirace materiálem následné ukázky: možnosti sklářského umění využití plechu v so-	lepení, spojování drá- tem stříhání, skládání, ohýbání a spojování plechu	seznámit se s historickým vý- vojem

			chařství		
II. ROČNÍK II.12. podněty košíkářstvím, pletením	žáci po instruktaži učitele pletou objekt dle vlastního návrhu	Dějepis	hra na košíkáře, se- známení s předními dílnami pro zpra- cování proutí u nás a na Slovensku	pletení	seznámit se s historickým vý- vojem
III.ROČNÍK III.12. podněty krejčovství, alt.: podněty krajkářstvím	a) podněty krejčovstvím: žáci navrhují a vytvářejí objekt z kusů látky, vy- užívají výtvarný charakter spojování (stehy, zipy, zapínání...), skládání, vycpání, vyztužení, škrobení... b) krajkářství: učitel předvede žákům jednoduchou techniku krajkářství a poté se pokusí zhotovit jednoduchý textilní šperk	Dějepis	inspirace některými možnostmi řemesla ukázky: střihy, stehy, zapínání... návaznost na výtvarný problém II.11. oděvní design	šití, střihání, lepení, barvení, vyšívání	seznámit se s historickým vý- vojem
IV.ROČNÍK IV.12. podněty řezbářstvím alt.:podněty stolařstvím	a) řezbářství: žáci vyřezávají z měkkého dřeva sochu b) stolařství: žáci vytváří dřevěný objekt – so- chu, ve kterém využívají povrchový charakter dřeva, přiznaný výtvarný charakter spojovacích technik (čep,rozpor, uhelník, lepení, spojování hřebíky, sešroubování)	Dějepis	inspirace některými možnostmi řemesla ukázky: ukázky z li- dového řemesla..	řezání, spojování, po- vrchová úprava	seznámit se s historickým vý- vojem

ROČNÍK	10. METODICKÉ POKYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY ELEKTRONICKÝMI MÉDII		
elektronická média se stávají stále podstatnějším prostředkem komunikace v mnohých oblastech; ovládat úkony s těmito médii patří k základní gramotnosti absolventa gymnázia; i když velká část výstupů elektronických medií patří do oblasti vizuální kultury, tak je potřeba se jimi zabývat i ve vztahu k výtvarnému vyjadřovacímu prostředku; elektronická média přináší specifické multimediální prostředí (prostředí spojující obraz, pohyb, zvuk, interaktivitu, která je specifická z hlediska tvorby a komunikace); žáci se seznámí s operacemi s výtvarným jazykem v digitálním prostředí; sledují se vztahy s manuální výtvarnou činností, fotografií a s videem a též specifika elektronického média; <u>výtvarné problémy</u> tohoto metodického řádu se vyučují podle technických možností školy, osnovy předpokládají stále lepší technické zázemí gymnázií					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK I.19. úprava digitálního obrazu / skenování, základní operace s digitálním obrazem alt.: ukázka (provedení) možnosti úpravy digitální fotografie	každý žák si naskenuje obrázky (vlastní malbu, fotografii z časopisu..) obrázek upravuje, transformuje, rozmnožuje, zvětšuje, zmenšuje, zaostřuje, rozostřuje, otáčí v grafickém programu může se upravovat digitální fotografie	Dt	základní úkon s vlastním obrazem ukázka: technický postup	skener, software na úpravu digitálního obrazu	získání základní zručnosti při přenosu a upravování digitálního obrazu
II.ROČNÍK II.13. zpracování a montáž obrazu	žák se seznámí s používáním vrstev, filtrů, transformací, barevnými variacemi, zkreslením a deformací digitálního obrazu prostřednictvím grafického programu /	Dt	operace s vlastním obrazem (fotografie) s reprodukcí s dějin výtvarného umění.. ukázky:	software na úpravu digitálního obrazu	a) uplatnit představivost při práci s obrazem b) rozvíjení zručnosti při operacích s digitálním obrazem

alt.: simulování vrstev a filtrů prostřednictvím mechanických a výtvarných prostředků	montáže obrazu a písma učitel vysvětlí (předvede žákům některé možnosti montáže obrazu na počítači; žáci nahrazují digitální prostředky mechanickými (vrstvy = fólie, filtry = rastr a rozkresba tvaru, deformace pomocí zrcadla, zrcadlové fólie apod.) a vytváří obrazovou montáž (koláž, roláž, kombinace..)		montáže v počítačové grafice		
III.ROČNÍK III.13. animace / transformace tvaru na jiný tvar prostřednictvím softwaru	žák se učí pracovat s animačními programy, vykonává animaci jednoho geometrického tvaru na jiný geometrický tvar, animuje tváře, (z fotografie do jiné fotografie), animuje zobrazení člověka a zvířete, animace vlastní kresby na kresbu jiného žáka...porovnává výraz animace	Dt	hra s tvary s portrétem osobností, s autopoportrétem... možnost propojit s výtvarným problémem fotografie ukázky: využití animace ve výtvarném umění	animační programy	a) objevování možností animace b) porovnávání změn výrazu
IV.ROČNÍK IV.13. příprava elektronické prezentace / vlastní portfolio	každý žák si vytvoří digitální prezentaci založenou na propojení textu a obrazu (foto, sken, video), vypracuje titulní stránku prezentace, krátký text (např. životopis) a grafickou úpravu, výstup si vypálí na cd	Dt Mediální výchova	portfolio výtvarných prací, prázdninových zážitků, sbírky herců, zvířat, známek...) ukázky: možnosti použité digitální prezentace	běžný textový software, použití obrazu – vkládání k písmu	koncepční a technické zvládnutí prezentace

ROČNÍK	11. METODICKÉ POKYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY HUDBY LITERATURY / SYNESTETICKÉ PODNĚTY		
úlohy metodického řádu vedou žáka k tvořivému zpracování výtvarných podnětů z hudební kultury, sluchové, haptické, čichové a chuťové zkušenosti, též k hledání transformací z jedné smyslové modality do druhé, při hledání ekvivalencí mezi hudbou a výtvarným vyjádřením je užitečný mezipředmětový soulad problémů, žák aktivně výtvarně reaguje					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK 1.20. grafická partitura / pokus o její hudební interpretaci	žáci zapisují hudbu (do notové osnovy a nebo do vlastního systému) prostřednictvím ikonických znaků, vlastních grafických symbolů, geometrických tvarů.. důraz může být kladen na tvary znaků, jejich barevnost, umístění, následné pokusy o hudební interpretaci	Hudební výchova	pokus o nový, vlastní způsob zapisování hudby-zvuku, ukázky: grafické partitury, historické formy zapisování	a) kresba (tuší, pero, fix,...) b) barevná kresba c) malba d) grafika (linoryt, monotyp, suchá jehla) e) koláž, asambláž	a) hledání symbolického vztahu mezi akustickým a vizuálním znakem, mezi hmatovými kvalitami materiálu, vůní, chuťovou evokací, zvukovou a obrazem
1.21. operace s ilustrací	a) inverze ilustrace: žák si vymyslí příběh podle předloženého obrazu, tento příběh posune dalšímu spolužákovi, který ho ilustruje (bez znalosti původní předlohy), může vzniknout řetězová hra, na konci se obraz konfrontuje	Český jazyk	a) východiskem může být libovolný obraz, i bez známé vazby k příběhu b) známý a méně známý literární text následné ukázky: různé typy ilustrací a přístup k nim	a) kresba (tužka, pastelky, tuš a péro ...) b) kolorovaná kresba	a) hledání tvořivých poloh reagujících na text, vyloučení pasivního ilustrování
II.ROČNÍK II.14. barevná hudba / ob-	a) žáci navrhnou i tvoří objekt (kinetický, světelný) nebo obraz (koláž, dynamickou roláž, op-art..) který umožňuje reakci (pře-	Hudební výchova	heuristické objevování	a) kombinace technik b) návrh - kresba	a) rozvoj fantazie b) hledání vztahu mezi hudbou, designem a objektem

jekt (hudební – vizuální nástroj) / zvuková plastika (objekt)	pis, melodie, rytmu, barvy zvuku ... b) žáci navrhuji, tvoří nový hudební nástroj, klademe důraz na vztah vizuálních kvalit (tvar, barva, výraz...) k očekávaným zvukovým kvalitám c) žáci pracují se zvukem synteticky vyrobeným na počítači, kombinují jej s objektem nebo uvažují o jeho instalaci v konkrétním prostředí		ukázka: stroje na barevnou hudbu, etnické, historické a patafyzické hudební nástroje, sound aert, zvukové instalace a zvukové objekty		
III. ROČNÍK III. 14. vizuální poezie, pokus o recitaci	žáci tvoří principem náhody (automatismu) a nebo kombinato- rickými metodami slovní novotvary, slovní hříčky přesmyčky ... a vyjadřují je fotograficky hrou s typy velikostmi, barvou, texturou a umístěním písma, náhrada slov grafickými znaky, obrazem nebo předmětem, následně pokus o recitaci (experimenty, společná, kánonická, tichá, hlasitá, ...) optické stránky poezie	Český jazyk	pokus o nový způsob zápisu poezie ukázky: surrealistická, dadaistická, futuristická, konstruktivistická poezie, let-rismus, experimentální poezie, koncept, grafity, předmětná vizuální poezie (asambláž, koláž, roláž)	a) grafika b) kresba c) barevná kresba d) malba e) reliéf f) koláž, roláž, asambláž, montáž, proláž g) frotáž	a) hledání symbolického vztahu mezi výtvarnými akustickými kvalitami hlásky, slova (rytmus, rým, hlasitost, barva, význam); mezi hmatovými kvalitami materiálu, vůně a chuťovou evokací, zvukem a obrazem b) rozvíjení improvizace schopnosti
IV. ROČNÍK IV.14 hledání pohybově dramatických ekvivalentů k výtvarnému jazyku, formám, druhům a stylům – a naopak	žáci hledají strukturu a ekvivalenci mezi pohybem a dramatickým uměním na různé úrovni: úrovni vyjadřovacích a kompozičních principů, výrazu, forem, žánrů a stylů, žáci se vyjadřují figurativně a výtvarně		a) různé druhy tance vyjádřené výtvarně b) živá plastika (individuální, skupinová) c) pantomima malíře, sochaře	součástí úkolu je hledání příslušné technické prostředky	a) hledání formálního vztahu mezi výtvarnými a hudebními projevy b) rozvíjení fantazie a improvizace schopnosti

ROČNÍK	12. METODICKÉ POKYNY	Průřezová téma, mezipředmětové Vztahy	PODNĚTY RŮZNÁCH OBLASTÍ POZNÁVÁNÍ SVĚTA		
úkoly metodického řádu vedou k tvořivému zpracovávání podnětů jiných oblastí lidského poznávání, (věda, technika, teorie..), které tradičně nepatří do oblasti výtvarného umění, ale v současných intermediálních tendencích umění nachází výrazné uplatnění; výtvarná výchova umožňuje přes tyto úlohy zajímavé mezipředmětové vazby; vede též k hledání odpovídajících vyjadřovacích prostředků zprostředkovávajících překlad nebo transformaci z jazyka jiné oblasti vyjadřování světa do jazyka výtvarného umění					
výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
I.ROČNÍK I.22. výtvarné hry s problematikou dějepisu	a) dějepis: žáci vytvářejí mapu (jízdní řád, orientační schéma) dějepis svého života (vymýšlejí symboly pro jednotlivé události)	Dějepis	analogie s látkou dějepisu a zeměpisu následné ukázky: konceptuální a nekonceptuální umění	a) kresba (tuš, pero, fix,...) b) barevná kresba c) koláž a kombinované techniky	a) posun problematiky nových předmětů do tvořivé výtvarné roviny b) rozvíjení fantazie
I.23. výtvarné hry s problematikou zeměpisu	b) zeměpis: -analogie mezi řezem glóbusu a přechodem barev; - žáci vytváří mapu, ve které zaznamenají svoji činnost dne (vymýšlí „geodetické“ symboly)	Zeměpis			
II.ROČNÍK II.15. podněty přírodopisu / přírodní struktury	a) žáci se inspirují vizuální stránkou mikro – makro struktury přírodnin (organických a anorganických), zvětšují je – převádí do výtvarného jazyka, hledají analogie mezi mikro – a makro strukturou	Biologie	mikrosnímky rostlinných a živočišných tkání, minerálů, pozorování mikroskopem; rentgenové snímky;	a) malba (pastel, voskovka, olej, pastel, tempera) b) grafika (monotyp, suchá jehla, lept, linoryt..) c) digitální fotografie / zpracování	a) rozvoj fantazie b) objevování výtvarných kvalit netradičních pohledů na přírodu c) hledání vztahu mezi estetickým a funkčním

			geologické snímky vrásnění, krystaly; tepelné snímky ukázky: dokumentace biologických struktur, záběry z vesmíru, reflexe přírodních struktur ve výtvarném umění	obrazu	d) posílení poznatků z biologie a jejich rozšíření o estetické hledisko
	b) Žáci se inspirojí vizuální stránkou kosmických jevů	Zeměpis	zatmění Slunce, měsíční fáze, černé díry, mlhovina, galaxie, roje meteorů, konjunkce... ukázky: dokumentace biologických struktur, záběry z vesmíru, astronomické snímky, reflexe kosmu ve výtvarném umění	a) malba b) grafika	
III. ROČNÍK III. 15. tělo člověka, zvířete	a) Žáci se inspirojí funkcemi (např. pohybové orgány člověka a různých živočichů) a převádí je do modelu (reliéf, objekt) s uplatněním vlastní fantasmie	Biologie	těla a orgány člověka, živočichů a rostlin... ukázky: atlas živočichů a rostlin, anatomické modely lidského a zvířecího těla	a) vrstvený reliéf (karton, umělá hmota...) b) (kinetický objekt z různých materiálů (provaz, drát)	a) objevování výtvarných kvalit netradičních pohledů na člověka
	b) Žáci kreslí tvary (obrysové linie) zvířecích těl, nanášejí je přes sebe, vzniká akumulace tvarů		hledání tvaru univerzálního	a) různobarevná	

			živočicha	kresba, akvarel	
	<p>c) porovnávání: žáci kreslí a porovnávají kostry (respektive povrch těl: peří, kožich, krunýř, pokožku...) různých živočichů,</p> <p>výsledkem může být vzorník (např. povrchů těla) a nebo fantastická kostra imaginárního živočicha...</p>		části těl různých živočichů	<p>a) kresba tuší, tužkou, uhlím,</p> <p>b) kolorovaná kresba</p> <p>c) modelování</p>	
	<p>d) lidské tělo: žáci se věnují lidskému tělu z hlediska anatomie, fyziologických procesů, materiálu, textury, (kůže, vlasy, póry...) a jednotlivé části zpracovávají výtvarně</p>		<p>lidské tělo</p> <p>ukázky: anatomický atlas a modely a rentgenové snímky lidského těla</p>		
<p>IV. ROČNÍK</p> <p>IV.15</p> <p>výtvarné reakce na gramatické a matematické struktury</p>	<p>a) gramatika: žáci spolu s učitelem analyzují gramatické a slovní tvary: podstatná jména, slovesa, přídavná jména, homonyma, synonyma, oznamovací, rozkazovací, tázací, zvukomalebná slova... a hledají možnosti jejich výtvarného zobrazování (ikonického, symbolického, konceptuálního)...</p> <p>b) matematika: žáci spolu s učitelem analyzují matematické úkony: sčítání, odčítání, násobení, dělení, kombinace, variace... a snaží se je vizuálně prostřednictvím výtvarného jazyka (geometricky a ikonicky)</p>	<p>Český jazyk</p> <p>Matematika</p>	<p>ukázky: konceptuální a nekonceptuální umění, symbolismus</p>	<p>hledání odpovídajících technik a prostředků</p>	<p>a) hledání formálního vztahu mezi výtvarným jazykem a gramatikou a nebo matematickými principy</p> <p>b) rozvoj fantazie a improvizčních schopností</p> <p>c) posílení poznatků z jazyků a matematiky a rozšíření o estetické hledisko</p>
ROČNÍK	13. METODICKÉ POKYNY	Průřezová témata, mezipředmětové Vztahy	TRADICE A IDENTITA / KULTURNÍ KRAJINA		
<p>metodický řád je zaměřený na aktivně mentální a výtvarné podněty z prostředí, ve kterém žáci žijí, v širokém rozpětí od geografického charakteru krajiny, rázu architektury a památek, vědeckého a nebo městského folklóru...; úkoly směřují k poznání typického v prostředí, k jeho porovnání s jinými prostředími; výtvarné zpracování představuje interpretaci a aktualizaci typických fenoménů do současného jazyka tématu; důležitým aspektem je postupná vědomá identifikace s prostředím, zvyky a styly, resp. kritický postoj k nim (vnímat vazbu prostředí – já a já – prostředí), třeba se vyvarovat kopírování, pasivního a popsaného ilustrování, zvyků a forem</p>					

výtvarný problém	úkol – popis procesu		námětové možnosti a ukázky	technické možnosti	vzdělávací cíl
<p>I.ROČNÍK I.24.</p> <p>výtvarné reakce na různé typy regionálních ornamentů (ornamentu různých kultur)</p>	<p>žáci přiměřeně věku analyzují a výtvarně zpracovávají prvky ornamentu z různých regionů a kultur, porovnávají je , kombinují a tvoří novotvary, vymýšlejí netradiční aplikace ornamentu, podporovaná jsou synkretická řešení</p>	<p>Multikulturní výchova</p> <p>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <p>Environmentální výchova</p>	<p>ornament jako projev rytmu, symetrie a asymetrie, regionální identity, ritualizovaného chování, dekorace</p> <p>ukázky: různé druhy a tradice ornamentů, fraktály, symetrie a asymetrie v přírodě, ornament v architektuře a v designu, ornament ve výtvarném umění</p>	<p>a) barevná kresba</p> <p>b) malba (akvarel, pastel, tempera)</p> <p>c) grafika</p> <p>reliéf (hlína, plastelína, vrstvený karton...)</p> <p>c) textilní aplikace</p>	<p>a) chápat ornament jako organickou součást projevu člověka</p> <p>b) inovovat tradiční zobrazování schématu</p> <p>c) porovnávat a spojovat různé tradice</p>
<p>II.ROČNÍK II.16.</p> <p>výtvarné reakce na tradiční formy (architektury oděvů, jídel z zvyků...)</p>	<p>žáci přiměřeně věku analyzují a výtvarně transformují (zobrazují, stylizují, používají v jiném kontextu)...)</p> <p>typické znaky architektury v místě bydliště a nebo v regionu; východiskem může být skica (opis), ale cílem je další tvořivé zpracování látky, porovnávají architekturu s jinými stavbami, hledají stylové znaky a specifika staveb</p>	<p>Multikulturní výchova</p> <p>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <p>Environmentální výchova</p>	<p>a) poznatky z dějepis</p> <p>b) fantastické události dosazené do blízkého prostředí</p> <p>c) projekty revitalizace historického objektu</p> <p>ukázky týkající se kultury</p> <p>regionu, tradičních rituálů a pop kultury</p>	<p>a) možnost využití technik od kresby až po malbu, plastiku, objekt, fotografie, video, kombinace technik, možnost připojit k technikám starých řemesel</p>	<p>a) poznávat a zamýšlet se nad tradicemi a současným životním stylem, hledat kontinuitu a evidovat změny, inovovat</p> <p>b) rozvíjet fantazii</p> <p>c) porovnávat tradiční a novodobé zvyky, rituály a životní styl</p>
<p>III. ROČNÍK III.16.</p>	<p>žáci výtvarně zpracovávají kroniku obce, města, komunity (z historického anebo fantastického hlediska), zaznamenávají, transformují a vymýšlí legendy; porovnávají je s příběhy jiných regionů, kultur – hledají a výtvarně zpracovávají</p>	<p>Multikulturní výchova</p> <p>Výchova k myšlení v ev-</p>	<p>a) legendy a historické příběhy</p> <p>b) fantazijní rekon-</p>	<p>a) kresba, kolorovaná kresba,</p> <p>b) grafika</p>	<p>a) poznávání a aktivní zpracování mikrohistorie</p> <p>b) rozvíjení fantazie</p>

pohádky, příběhy, legendy a historie obce, zpracované výtvarnou formou	covávají (ilustrace, série kreseb, komix, kronika, diptych konfrontující rozdíly...) rozdílné a podobné	ropských a globálních souvislostech Environmentální výchova	strukce c) aktualizace d) rozvíjení fikcí ukázky: historické dokumenty, historické oděvy, předměty, obydlí	c) malba	c) posilování identity a tolerance
IV.ROČNÍK IV.16. mapa nebo výtvarná reportáž o specifických chutích, barvách, materiálech, vlních a pachů... daného prostředí	mapování – zaznamenávání (v písemné, fotografické, kresebné, objektové a kombinované formě) vytypovaných specifických mikroznaků – zdánlivě všedních drobností tvořících charakter prostředí rodiny, komunity, obce, regionu – jejich třídění podle zvolených kritérií; důraz na způsob prezentace (album, kniha, sbírka, skicář, nástěnka, výstava...) a komentář	Multikulturní výchova Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech Environmentální výchova	a) hra na detektiva, který sbírá a dokumentuje stopy v daném prostředí b) hra na historika (archeologa), který zkoumá zdánlivě bezvýznamné maličkosti ukázka: různé strategie prezentace, souvislost s výtvarným problémem III.8. fotografická reportáž	a) kresba b) fotografie c) video d) objekt e) instalace f) internet g) kniha	a) rozvoj schopnosti výběru typického b) uvažování o způsobu komunikování přes artefakt